

LAUSUNTO TILOJEN MERKITYKSESTÄ JÄRJESTÖTOIMINNALLE

Tausta

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus toimia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä järjestöjen kanssa. Kuntalain 1 § ja 22 § velvoittavat kuntia myös edistämään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työtä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Osana hallituksen julkisen talouden leikkauksia, järjestöjen valtionavustuksia on vähennetty viime vuosien aikana ja tullaan vähentämään merkittävästi myös tulevana vuosina. Avustusleikkaukset ovat vaikuttaneet järjestöjen toimintaan ja heikentäneet niiden toimintaedellytyksiä merkittävästi.

Jotta järjestöt pystyvät jatkossakin toimimaan asukkaiden tukena haastavissakin elämän tilanteissa, tulisi varmistaa tarkoituksen mukaiset tilat toiminnan toteuttamiselle.

Tilojen merkitys järjestötoiminnalle

Tärkeimpiä toimintaedellytyksiä järjestöille ovat tilat, joissa toimintaa voidaan järjestää – ilman tiloja moni järjestöjen toteuttama toiminta on mahdotonta toteuttaa. Tilakustannukset ovat järjestötoiminnan välttämätön kuluerä ja niihin tarvitaan avustuksia tai osoitetut tilat.

Avustusleikkausten vaikutukset näkyvät mm. järjestöjen toimitiloihin liittyvissä kysymyksissä. Voittoa tavoittelemattomassa järjestötoiminnassa ei voida ottaa taloudellisia riskejä mm. sitoutumalla pitkiin vuokrasopimuksiin, koska niiden maksaminen on sidoksissa saatuihin avustuksiin, joiden tulevaisuus on epävarma.

Tiloissa säästetyt resurssit voitaisiin kohdistaa alueen asukkaisiin ja vapaaehtoistoiminnan koordinaatioon.

Tilasuunnittelussa huomioitavia erityispiirteitä

Järjestöjen toteuttama toiminta on monipuolista ja sen kohderyhminä ovat pääsääntöisesti kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevat asukkaat, mm. yksinäiset, vähävaraiset perheet, vieraskieliset, syrjäytymisriskissä olevat nuoret sekä erilaiset vähemmistöryhmät.

Tarvelähtöisyys

Erilaisilla kohderyhmillä on erilaisia tarpeita, joihin järjestötoiminta tarjoaa tukeaan. Toimintaa totutetaan mm. matalan kynnyksen kohtaamispaikkoina, ruoka-apuna,

ryhmätoimintoina sekä yksilöllisenä tukena ja neuvontana. Näiden toimintojen toteuttaminen vaatii jokainen omanlaisensa tilat, joissa on huomioitava toiminnan luonne ja tilojen saavutettavuus. Palveluiden tulee olla lähellä asukkaita, siellä missä he liikkuvat, jotta mm. ennaltaehkäisevä toiminta voi toimia vaikuttavasti.

Esimerkiksi

- Matalan kynnyksen luottamuksellisuutta edellyttävä kohtaamispaikkatoiminta tarvitsee pysyvyyttä ja helppoa saavutettavuutta.
- Ruoka-apu vaatii toimivaa logistiikkaa (isot tilat yms. säilyttämiseen ja jakeluun), sen on oltava saavutettava ja turvallinen asiakkaille.

Järjestöille osoitettavissa tiloissa on syytä lähteä tarve edellä; suunnittelussa tulisi huomioida ensin asukkaiden tarpeet toiminnalle, eikä lähteä vain suoraan siitä, missä on tiloja tarjolla. Toiminnan sijoittaminen väärin tiloihin on resurssien hukkaamista, jos järjestettävä toiminta ei saavuta asukkaita tai palvele ja tue toiminnan luonnetta. Tilojen esteettömyys on useampia kohderyhmiä kiinteästi koskeva asia: sekä lastenrattaiden että rollaattorien kanssa liikkuvat hyötyvät esteettömistä tiloista.

Yhteiskäyttötilat

Järjestöjä on ohjattu toimimaan yhteiskäyttötiloissa ja joustavuutta ja yhteistyötä tilojen käytössä onkin jo järjestöjen kesken olemassa paljon. Oikein suunniteltuina yhteiskäyttötilat voivat olla kustannustehokas ja vaikuttava ratkaisu. Ne tarjoavat pienille ja taloudellisesti haavoittuvassa asemassa oleville toimijoille mahdollisuuden toimia ilman raskaita vuokravastuita sekä luovat luontevia kohtaamisia eri toimijoiden välille.

Tilojen puitteissa tehdään myös tiivistä yhteistyötä mm. Espoon palveluiden kanssa ja Espoon kaupungin toimintaa toteutetaan järjestöjen tiloissa. Yhteistyön synergiaedut säästävät resursseja sekä luovat luontevia kohtaamisia eri toimijoiden välille.

Yhteiskäyttötilojen toimivuus edellyttää kuitenkin selkeää koordinaatiota, saavutettavuutta, esteettömyyttä sekä riittäviä yhteisiä pelisääntöjä. Yhteiskäyttötilojen kehittämisessä tulisi huomioida paitsi fyysiset puitteet myös niiden pitkäjänteinen hallinnointi ja tuki, jotta voidaan varmistaa tilojen korkea käyttöaste, ja että ne aidosti palvelevat järjestötoiminnan ja asukkaiden tarpeita. On kuitenkin huomioitava, että kaikkea järjestötoimintaa, kuten pysyvyyttä ja luottamuksellisuutta vaativia toimintoja, ei voida keskittää yhteiskäyttötiloihin.

Järjestöille on kertynyt erilaisten yhteisötilojen ja yhteiskäyttötilojen ylläpitoon kokemusta sekä toimintamalleja, jotka tehostavat tilojen käyttöä ja säästävät niihin kuluvia resursseja. Käytäntöjen ylläpito on kuitenkin vaarassa avustusleikkausten ja -muutosten myötä; vuokrasta ja tilojen ylläpidosta vastuussa olevat järjestöt ovat vaikeassa asemassa, koska usealla meistä avustukset eivät riitä sekä tilojen että toiminnan ylläpitoon. Nämä järjestöt ylläpitävät järjestökentälle yhteisiä infrastruktuureja ja tarjoavat tiloja myös muiden toimijoiden käyttöön.

Järjestötoiminnan merkitys

Järjestötoiminnan kohderyhmiä ovat usein kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat asukkaat kuten mielenterveys- ja päihdekuntoutujat, vähävaraiset, vieraskieliset, nuorten vähemmistöryhmät ja syrjäytymisriskissä olevat asukkaat. Mukana on kohderyhmiä, joita julkiset palvelut eivät tavoita. Asukkaat eivät erilaisista syistä voi (tai uskalla) käyttää palveluita tai heidän tilanteensa tunnistavia palveluja ei ole saatavilla. Jos näitä asukkaita ei tavoiteta, ongelmat kasaantuvat ja julkisten lakisääteisten palveluiden tarve kasvaa. Järjestötoiminta voi ennaltaehkäistä ongelmien kasvua, mutta toiminnan vaikutuksia on vaikea mitata ja tuoda näkyväksi. Järjestöjen tuottama varhainen tuki on kustannuksiltaan kuitenkin murto-osan siitä, mitä ongelmien ratkaiseminen myöhemmin julkisten palveluiden kautta maksaa.

Järjestöjen apu tavoittaa tuhansia ihmisiä vuosittain. Järjestöjen työ on kustannustehokas tapa tukea asukkaiden hyvinvointia ja osallisuutta sekä ehkäistä syrjäytymistä ja siten osaltaan vaikuttaa toimivan yhteiskunnan kehityksessä.

Lisätietoja

- [Sosiaali- ja terveysjärjestöjen palveluiden kustannukset julkisella sektorilla](#)
- [Miten vapaaehtoistoiminta luo hyvinvointia?](#)
- [Vapaaehtoistoiminnan arvo](#)
- [Vapaaehtoistyön arvo on yli kolme miljardia vuodessa](#)

VAIKUTUSLASKELMIA JÄRJESTÖJEN TOIMINNASTA SUHTEESSA TILAKUSTANNUKSIIN

Länsi-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunta kokosi järjestöiltä tietoja toiminnan tilakustannuksista ja laski niiden pohjalta toiminnan arvon seuraavista näkökulmista:

Julkisen sektorin menosäästö

THL on laskenut VM:n ja STM:n yhteisessä ohjauksessa hyvinvointialueiden yksikkökustannukset sote-palveluille vuoden 2023 talous- ja suoriteaineistosta (THL), jota myötäillen SOSTE ry laski sote-järjestötoiminnan kustannukset. Laskelmassa ei ole huomioitu säästöjä, joita sote-järjestöjen ennaltaehkäisevä toiminta tuottaa julkiselle sektorille vähentämällä palveluiden tarvetta.

- a) Maltillisen arvion mukaan sosiaali- ja terveysjärjestöt säästivät julkisen sektorin menoja 156,4 milj. € vuonna 2023. **Ts. yksi sote-järjestöille annettu euro vähensi julkisen sektorin kustannuksia yli 1,4 eurolla.**

Lähde: SOSTE ry [Sosiaali- ja terveysjärjestöjen palveluiden kustannukset julkisella sektorilla \(SOSTE\)](#)

Vapaaehtoistoiminnan nettohyöty ja vastine

Vuonna 2011 tehdyn selvityksen mukaan yhden tunnin vapaaehtoistyöstä koituu noin 1,93 euron kustannukset, mutta työtunnista koituva hyöty on 12,44 euroa. Kun siitä vähennetään työn kustannukset, **työtunnista saaduksi nettohyödyksi jää 10,51 euroa.**

- a) Jokaisesta vapaaehtoistoimintaan sijoitetusta **eurosta saadaan siis vastinetta noin 6,45 euron verran.**

Lähde: Kansalaisfoorumi [Vapaaehtoistyön arvo on yli kolme miljardia vuodessa](#)

Huom. Vapaaehtoistoiminnan koordinointi vaatii aina myös (henkilö)resurssia. Näissä laskelmissa on tarkasteltu ainoastaan tilakustannuksia.

Esimerkit alueen järjestötoiminnasta

Järjestö: Manna-Apu

Toimintaa eriarvoisuuden vähentämiseksi, työllistymisen edistämiseksi sekä luonnonvarojen kestävä käytön lisäämiseksi. Ruoka-apu; jakaa kauppiaitten, tukkuliikkeitten ja elintarvikealan yritysten lahjoittamia elintarvikkeita.

Tilakustannukset	54 000,00	€/vuosi
a) Menosäästö	75 600,00	€/vuosi
b) Vapaaehtoistoiminnan vastine	348 300,00	€/vuosi
Vapaaehtoistoiminnasta koituva nettohyöty	263 801,00	€/vuosi

Vapaaehtoistoiminta	25 100 tuntia/vuosi
Ruoka-avun asiakkaita	8 000 eri henkilöä/vuosi
Ryhmätoimintaan osallistujia	500 eri henkilöä/vuosi

Järjestö: Nicehearts ry Yhteisötalo Espoo

Nicehearts ry toteuttaa Yhteisötalo Espoossa maksutonta, matalan kynnyksen toimintaa lapsille, nuorille ja perheille. Yhteisötalo toimii myös alustana muille toimijoille: kumppanit saavat tiloja käyttöön matalan kynnyksen toimintaan, jonka tulee olla avointa, ilmaista ja sen tulee istua Yhteisötalon tavoitteisiin (osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen).

Tilakustannukset	72 450,00	€/vuosi
a) Menosäästö	101 430,00	€/vuosi
b) Vapaaehtoistoiminnan vastine	467 302,50	€/vuosi
Vapaaehtoistoiminnasta koituva nettohyöty	40 095,65	€/vuosi

Vapaaehtoistoiminta	3 815 tuntia/vuosi
Asiakkaita	3 000 eri kävijää/vuosi
Käyntikertoja	n. 8 000, joista alle 13-vuotiaiden osuus n. 50 %

Järjestö: Espoon mielenterveysyhdistys EMY ry

Kohtaamispaikat Espoon keskuksessa (Samaritan C-talo), Kivenlahdessa (Meriemy) sekä Olarissa (Valoemy). Kohtaamispaikoissa järjestetään mielen hyvinvointia ja osallisuutta tukevaa ryhmätoimintaa, jota ohjaavat sekä työntekijät että vapaaehtoiset. Emyn kohtaamispaikoissa kokoontuu myös muita järjestötoimijoita. EMY ry koordinoi myös Olarin olohuoneen tilapilottia.

Tilakustannukset	92 740,00	€/vuosi
a) Menosäästö	129 836,00	€/vuosi
b) Vapaaehtoistoiminnan vastine	598 173,00	€/vuosi
Vapaaehtoistoiminnasta koituva nettohyöty	109 304,00	€/vuosi

Vapaaehtoistoiminta	10 400 tuntia/vuosi
Tilat yhteensä	588,5 m2, kolme kohtaamispaikkaa
Vapaaehtoisia	155
Asiakkaita	n. 2 600 hlö/vuosi
Kohtaamisia vuodessa	n. 26 500

Järjestö: Loisto settlementti ry Espoon Tyttöjen talo

Espoon Tyttöjen Talo on matalan kynnyksen kohtaamispaikka tytöille ja nuorille naisille. Toiminta on sukupuoli- ja kulttuurisensitiivistä yhteisö-, ryhmä- ja yksilötukea nuorille, joille kynnys hakeutua nuorisotoimintaan ja tukipalveluihin on usein korkea.

Tilakustannukset	38 400,00	€/vuosi
a) Menosäästö	53 760,00	€/vuosi
b) Vapaaehtoistoiminnan vastine	247 680,00	€/vuosi
Vapaaehtoistoiminnasta koituva nettohyöty	872,33	€/vuosi

Vapaaehtoistoiminta	83 tuntia/vuodessa
Asiakkaat (säännölliset kävijät)	633 eri henkilöä/vuosi
Käyntikerrat	3 888/vuosi